

ชื่อ โครงการศึกษารูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวมกลุ่มครอบครัวเด็กพิการ

กรณีศึกษา : ศูนย์เรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการในชุมชน บ้านหนองไผ่งาม ตำบลห้วยยาง

อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ทำวิจัย นางวนันท์ สาอุตม์ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจของกลุ่มผู้ปกครองและเด็กพิการ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเด็กพิการ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน/หน่วยงาน/องค์กรการบริหารส่วนตำบล/สถานีนามัย/โรงพยาบาล/มูลนิธิ/สนับสนุนการสร้างสุขภาพะ ทางด้านร่างกายและจิตใจของครอบครัวเด็กพิการ และเพื่อศึกษาแนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้ปกครองเด็กพิการและอยู่ร่วมกันแบบมี ความสุขในครอบครัวและชุมชน

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ครอบครัวเด็กสมองพิการ 12 ครอบครัว ประกอบด้วย ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย ตำบลหนองตาตใหญ่ อำเภอสีดา ตำบลบัวใหญ่ ตำบลหนองบัวสะอาด ตำบลห้วยยาง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ โดยใช้กระบวนการ ระดมสมอง แบบสัมภาษณ์รายครอบครัว และระดมกลุ่มย่อย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 รูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวมของครอบครัวเด็กพิการ

1. แนวทางการจัดปรับทัศนคติของผู้ปกครองเด็กพิการ พบว่าทัศนคติผู้ปกครอง เป็นเรื่องที่สำคัญมากถ้าผู้ปกครองมีความเข้าใจผิดเรื่องความพิการที่ไม่ถูกต้อง หรือเกิดการเข้าใจผิดเพี้ยน รักษาไม่ได้ ก็จะทำให้ครอบครัวคนพิการเกิดความหดหู่ ท้อแท้ สิ้นหวัง หมดกำลังใจในการฟื้นฟูสมรรถภาพลูกพิการให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมได้ จาการทําวิจัยพบว่า ศูนย์เรียนรู้สำหรับผู้พิการในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้ปกครองเด็กพิการ พบปะแลกเปลี่ยนรู้ประสบการณ์การดูแลลูกพิการ จากผู้ปกครองรายเก่าสู่ผู้ปกครองรายใหม่

2. องค์ความรู้ที่ใช้ในศูนย์เรียนรู้มีหลักดังนี้

2.1 โภชนาการสำหรับเด็กพิการ

อาหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีพถ้าเกิดร่างกายได้รับสารอาหารที่ไม่เพียงพอจะทำให้ส่งผลกระทบต่อเด็กพิการอย่างเห็นได้ชัด ในเรื่องการเจ็บป่วยเป็นไข้หวัด เป็นหอบหืดเรื้อรัง เพราะเด็กพิการต้องจัดทำอาหารเป็นพิเศษ เด็กกลุ่มนี้จะมีปัญหาเรื่องการเคี้ยว การกลืน ระบบการย่อยอาหาร อาหารต้องเป็นอาหารเหลว สารอาหารต้องครบถ้วนทั้ง 5 หมู่ ดังนั้นอาหาร

สำหรับลูกพิการจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องจัดดูแลเป็นพิเศษ และจะต้องมีเทคนิคในการให้เด็กบริโภคอาหารที่มีคุณค่า มีสารอาหารครบตามที่ร่างกายต้องการ

2.2 หลักการปฐมพยาบาลสำหรับเด็กพิการและการจัดสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณ

เด็กพิการกลุ่มนี้เจ็บป่วยบ่อย จะมีอาการเป็นหวัด หอบหืด ไอ มีเสลด จากการเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้ได้เรียนรู้เทคนิค ในดูแล ลูกพิการเวลาเจ็บป่วยเบื้องต้นได้ ก่อนไปตรวจที่อนามัยหรือโรงพยาบาล การจัดบริเวณบ้านให้สะอาด จัดวางของให้เป็นหมวดหมู่ ดูแลความสะอาดของเด็กพิการให้ดูสะอาดอยู่เสมอ สุขภาพเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมากโดยเฉพาะเสื้อผ้าที่เด็กต้องสวมใส่ต้องซักให้สะอาด เพื่อไม่ให้เกิดโรคแทรกซ้อนตามมา

2.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ และการประดิษฐ์กายอุปกรณ์ในการฟื้นฟูพัฒนาเด็กพิการ

การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กด้วยการทำกายภาพบำบัด เพื่อให้เด็กพิการมีพัฒนาการตามวัยในเรื่อง การนั่ง การเดิน การยืน ดังนั้นเด็กพิการที่มีความบกพร่อง ในเรื่องการควบคุมกล้ามเนื้อไม่ทำงาน หรือสมรรถภาพลดถอย ต้องมีการฟื้นฟูเพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำงานของกล้ามเนื้อ การทรงตัว การยืน การนั่ง หรือการเดินได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการทำงานประสานตามือ ความสัมพันธ์ทั้งหมดของการฟื้นฟูแบบองค์รวมได้ ต้องใช้รูปแบบการดูแลแบบผสมผสานระหว่างการเตรียมความพร้อมร่างกายในการเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกายภาพบำบัด ในส่วนของเล่นในการเสริมพัฒนาผู้ปกครองได้สรุปร่วมกันว่าสิ่งที่ช่วยผ่อนแรง และสามารถเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพ ก็คือกายอุปกรณ์ กลุ่มกระดาษฝีก้น ราวไม้ไผ่ฝีกเดิน ที่นั่งจากไม้กระดาน หมอนกลมในการฝึกชันคอ ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้สามารถทำขึ้นจากวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน หลักการสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกขั้นตอน และทำอย่างต่อเนื่อง ผลที่ปกครองเด็กพิการเลือกนำไปใช้ได้กับลูกพิการ สังเกตเห็นในขณะที่นักวิจัยออกเก็บข้อมูล และได้คุยแลกเปลี่ยนกับผู้ปกครองเด็กพิการที่เป็นนักวิจัยด้วยกัน เห็นกายอุปกรณ์ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผู้ปกครองเด็กพิการเลือกทำกายอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับสภาพความพิการของแต่ละคน

ตอนที่ 2 ความร่วมมือบาทบาทขององค์กรของภาคีในการหนุนศูนย์เรียนรู้สำหรับเด็กพิการในชุมชน

การจัดบริการที่ศูนย์เรียนรู้ในชุมชนพบว่า กลุ่มผู้ปกครองคนพิการเข้าภาพหลักที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อน การจัดทำหลักสูตรการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเกิดจากความต้องการของผู้ปกครองเด็กพิการเอง และพัฒนาไปถึงกระบวนการจัดคนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ในกลุ่มของเขาเอง ซึ่งไม่มีการกระจายวงกว้างมากนัก หน่วยงานองค์กรภาคีมีบทบาทเสริมองค์ความรู้ ให้กำลังใจ อำนวยความสะดวก และประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้คนพิการในชุมชนสู่สาธารณะ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ อภิปรายผล

- ค้นพบแนวทางการจัดระบบการให้บริการศูนย์เรียนรู้สำหรับคนพิการในชุมชนต้องมีความอิสระของผู้ปกครองคนพิการ ในการเข้ามาเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ สามารถติดต่อกับครูแกนนำเพื่อเข้ามาเรียนรู้ได้ในช่วงฤดูว่างงาน

- ค้นพบศูนย์เรียนรู้สำหรับคนพิการในชุมชน ควรตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น ละเอียดถี่ถ้วน ไม่เหมาะสมให้บริการภาพใหญ่ เพราะพบว่าผู้ปกครองสามารถเดินทางมาได้เองไม่ ต้องมีระบบมากนักเหมือนหน่วยงานภาครัฐต้องบริหารแบบอิสระเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับ ผู้ปกครองคนพิการ

- ค้นพบศักยภาพหน่วยงานในท้องถิ่นสามารถจัดสรรงบประมาณ บุคลากรได้อย่างเพียงพอ จัดหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด หรือพยาบาลในการที่จะให้ กระจายเกิดการครอบคลุมพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดจ้างให้มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถ ดูแลคนพิการได้อย่างทั่วถึง และน่าจะเป็นทางออกที่เป็นไปได้มากที่สุดสำหรับประเทศไทยในยุคการ กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพราะผู้นำในระดับตำบลสามารถตั้งกรอบอัตรากำลังในการจัดจ้างได้เองโดย ไม่ต้องรอคำสั่งจากที่ใดที่หนึ่งและครอบคลุมโดยการจัดบริการทำคู่ขนานกับกลุ่มผู้ปกครองเด็กพิการ ได้

- ค้นพบว่าเป็นชุมชนชนบทมีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือแบ่งปัน ไม่แสดงความรังเกียจมี ความเห็นอกเห็นใจ มีความเข้าใจ ดังนั้นการที่ชุมชนจะมีบทบาทในการดูแลคนพิการ นั้นคงไม่ใช่ เรื่องยาก ถ้ามีการทำความเข้าใจกับชุมชน คนพิการเหล่านี้ถ้าได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกาย และได้รับการเยียวยาทางด้านจิตใจอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้เขาดีขึ้น โดยไม่ต้องรอมือเพียงอย่างเดียว